

La transhumància

DANI SALVÀ > FOTOS

La transhumància és un sistema d'aprofitament de les pastures. Per tant, a l'estiu els ramats mengen al Pirineu i a l'hivern, a la plana. Es tracta d'un sistema tan antic com la humanitat, a partir de l'assentament dels agricultors i el desplaçament dels ramaders amb els seus ramats, fets que des de sempre han provocat disputes i mala sang entre uns i altres.

Els camins ramaders (*cañadas reales*) es varen oficialitzar a l'edat mitjana, concretament el 1273, i

els va fer oficials Alfons X el Savi. A la península Ibèrica n'hi va arribar a haver fins a 30.000 quilòmetres, dels quals queden relativament pocs.

Els camins ramaders han de tenir una sèrie de característiques: llocs perquè hi pugui dormir el ramat, llocs per menjar, llocs per poder beure aigua i llocs per descansar durant el dia. Per això al llarg del temps han quedat ben determinats i amb molt poques modificacions, tot i que n'hi ha hagut molts que han desaparegut.

JAUME FANYÉ > TEXT

A Catalunya, de transhumàncies pràcticament només se'n fan de ramats d'ovelles, i poques; i només una de vaques, la que fan els germans Fontdecaba de la Moixa de Llanars, al barri de Feitús. Enguany els vam acompanyar: des del 30 de maig fins al 3 de juny vam portar 260 caps de bestiar boví des d'Avinyonet de Puigventós fins a Llanars amb l'ajut de sis pastors, un gos (en Tarzan) i un cotxe d'assistència que portava els queviures, fil per a pastor elèctric, paraigües, la tenda

i sacs de dormir (per si plouia) i aigua. Aquest és l'itinerari que vàrem fer:

1r dia. Jornada dura, més de 26 quilòmetres, unes 12 hores, ja que més del 85 % del trajecte es fa sobre l'asfalt.

Des dels paratges de la Falguerona aviem el ramat a les sis del matí, quan clareja, travessem tota la garriga d'Empordà i les brugueres cap als camps del Mas Pi, carretera Gi-510, Terrades i Sant Llorenç

de la Muga. Dinem al Molí de la Cadamont i posem fil fins a Albanyà pel voral de la carretera per evitar problemes amb els camps de civada. Passem per la Mare de Déu de Palau i tanquem les vaques al Mas de l'Illa, a tocar del càmping d'Albanyà.

2n dia. Llarg i pesat, uns 20 quilòmetres. Entre 11 i 12 hores, pels desnivells acumulats, sobretot al coll de Bassegoda i el de Principi.

Des d'Albanyà passem per Can Ferrers, acompanyem la Muga fins a trobar el torrent del Pincaró i, deixant el GR-11, pugem per arribar al pla de Can Coll, on esmorzem. Deixem l'ermita de Sant Joan de Mussols (890 metres) al cim de la serra de Corsavell, a mà esquerra, i per les «escaletes», pas estret, per on el ramat ha de pujar en fila índia, anem pujant pausadament cap a assolir el coll de Bassegoda, on enllacem novament amb el GR-11, que abandonem

per baixar i pujar cap a la creu de Principi. Allà dinem i deixem menjar el ramat. Els joves posen fil per fer una marrada que ja s'havia fet l'any anterior. Baixem cap a la Comella, i podem parar la tenda i dormir fins a dos quarts de sis, per poder aviar a les sis.

3r dia. Diada curta, uns 10-12 quilòmetres. Unes 6 hores. Per poder descansar i preparar el quart dia. Des de la Comella pugem per la serra del mateix

nom, que corona el coll de Sant Julià, poc abans del qual deixem a mà dreta el trencant que puja a l'ermita de Sant Julià de Ribelles i agafem una nova marrada, que l'any anterior va fallar, ja que les vaques la desconeixien. Enguany, però, amb el fil al costat esquerre, arribem sans i estalvis fins al rierol del coll de Ribelles i parem al camp d'en Quel, a sota de Can Domer i a prop del Molí del Morató.

4t dia. Diada complicada, difícil i molt dura, més de 22 quilòmetres. Unes 13 hores. Cal entrar a França i els camins es compliquen. Podríem fer una marrada planera, però un ramader francès no ens permet fer el planer que ens estalviaria 5 hores de camí. Cal, doncs, baixar des de coll de Falgueres, darrere el Comanegra, fins a la Menera, i pujar per un GR secundari en fila índia, com a les «escaletes», dues hores llargues.

Sortim des dels camps d'en Quel cap al Moretó i seguim la riera de Sant Aniol, que creuem fins als prats de Cal Moretó, on fem una queixalada, per matar el cuc, mentre les vaques i els vedells aprofiten les pastures. Pugem el coll de Falgueres, molt dret i mal camí, les vaques s'escampen cada vegada que trobem petits prats. En arribar a dalt per la pujada de l'Infern, es dispersen, i tenim feina a agrupar-les. Baixem fins a la Menera (França) i pugem

pel marge esquerre del torrent de Malrem. Tardem gairebé tres hores des del primer cap fins a l'últim i, a més, ens queden cinc vaques endarrere, a baix a la Menera. Al prat de Malrem ens costa aviar-les per les boixedes. Deixem a mà dreta Bocabartella, passem pel cingle Blanc i el coll del Roure i anem a parar a l'Oratori de Sant Antoni, a la pista del Comanegra, on arribem a les tres tocadres. Parem a dinar, han passat 9 hores des que havíem fet la queixalada.

5è dia. Des de Rocabrúna fins a Llanars, 12 quilòmetres. Unes 7 hores, carretera asfaltada i lentitud, ja que el ramat està cansat. Sortim de Rocabrúna a un quart de set (tard), anem fins a Font-rubí, esmorzem a coll Pregon i tirem cap a Camprodon: p. de la Vall, pont del Freixenet sobre el Ritort, c. del Freixenet, c. València, av. de Maristany i cap a Llanars. Triem les que van a la Moixa i al Catllar. Fem el dinar de comiat a Camprodon.